

О п'ятій по обіді, а для березня це вже пізно, чисто-синє небо над Римом стало бліднути, й прозора блакить вузьких вулиць перетворилася на млистий серпанок. Омиті золотим сяйвом куполи старовинних церков, схожі на перса гігантських жінок, розляглися поміж будівель з гострокутними дахами. У тому самому світлі купалися й високі кам'яні сходи, що вели з церкви Триніта-дей-Монті до Іспанської площі. Упродовж усього дня на пишному каскаді сходів збиралося зігнуте сонцем збіговисько осіб, які не мали законної чи постійної зайнятості. Поступово, із тим як сонце опускалося, цей набрід безхатків піднімався, наче вони — жертви повені й, аби врятуватися від води, яка їх наздоганяє, видряпуються на вершину гори. Ті з них, хто ще лишилися, скупчилися на верхніх сходинках, щоб попрощатися із сонцем. Вони стрічали розлуку з благоговінням — це було видно по їхніх

обличчях і руках: майже всі німі, майже всі нерухомі. Жвавіші ж із-поміж натовпу, як-от вуличні продавці підробних американських цигарок, які вважали Іспанські сходи чудовим місцем, щоб коли-не-коли схватись із виду й коли треба — вийти на світло, і більш-менш успішні жебраки, які могли тут спокійно порахувати свої брудні стосики купюр, уже полишали крихітну площу на вершині сходів і линули у провулки, які зрештою виведуть їх на вулицю Віа Вітторіо Венето, де в цей час була тьма туристів з Америки.

Серед юрми, що розтікалася з площі Триніта-дей-Монті, вирізнялася постать нерухомого молодика, котрий, здавалося, чекав на якийсь сигнал з високих вікон чи тераси старовинного палаццо, розташованого збоку від вершини сходів. Його врода була помітна навіть у провінції, де парубок міг радше привернути до себе увагу її відсутністю. Це був той тип вроди, яку величають скульптури героїв у фонтанах Рима. Страшенно бідняцький одяг і непоказна поведінка лиш трохи приховували красу юнака. Єдиною пристойною річчю на ньому було довге чорне пальто, і те замале. Під коміром проглядався трикутник голої і світлої, як слонова кістка, шкіри — сорочки не видно. Низ штанів був обтріпаний, крізь величезні дірки

у шкіряному взутті виднілися голі стопи. Здавалося, юнак хотів схватися від уваги, яку привертала його зовнішність: він відвертався щоразу, як ловив на собі чийсь погляд. Голову тримав опущеною, тіло зсутуленим і трохи нахиленим уперед, і все ж у ньому відчувалася пильність. Через напружену поставу здавалося, що молодик от-от здіме голос чи руку, щось вигукне чи комусь помагає. Та він стояв там уже доволі довго, ніякого сигналу не надходило, як і причини комусь гукнути чи помагати.

За цей час парубок анітрохи не втратив пильності й напруженості, які лиш посилилися, коли на терасі п'ятого поверху з'явилося дві постаті. Там досі вигравали призахідні промені; сонце, мабуть, даруватиме їх палаццо ще хвилин п'ятнадцять після того, як остаточно скаже «до завтра» Іспанським сходам. Тими двома постатями високо на терасі були жінки, убрані в темні хутряні шуби з високо піднятими комірами, а тому з такої відстані здавалося, що то — дві величезні екзотичні птахи, що споглядають із вершини скелі. Юнак дивився на них так стурбовано, наче думав, що ті птахи — хижі й от-от кинуться на нього і схоплять у свої пазурі. І поки він спостерігав, очевидно на щось чекаючи, то, потерпаючи

від такого неприємного відчуття, стиснув губи і, потайки боячись виказати цю ганьбу, просунув холодну долоню під своє чорне пальто і притиснув довгі пальці до теплої і зболеної частини тіла посередині, там, де вирував голод. Голод, який не йшов звідти вже багато днів і ночей, відколи парубок покинув містечко поміж пагорбів, розташоване на південь від Рима. Він знав, що і сьогодні майже напевне спатиме з цим відчуттям голоду.

Думаючи про це, юнак, не придивляючись, стежив за американським туристом. Той зупинився поруч нього під єгипетським обеліском, і, здається, розглядав вигравіювані на ньому давньовірські символи. Юнак знав, що турист зараз дістане з кишені руку, а з нею і пачку сигарет, одну з яких запропонує йому. Якщо пристати на цю пропозицію, вона потягне за собою вервечку подальших, які позбавлять голоду й інших проблем на кілька днів. Так і не відповідаючи поглядом на погляд незнайомця, молодик оцінив вартість камери, що звисала з плеча на шкіряному ремінці, золотого браслета на зап'ясті, навіть приблизний розмір його сорочки й взуття. Та коли турист зробив точнісінько так, як вродливець і передбачив, він лиш різко хитнув головою, відійшов

від нього на кілька кроків і знову звів погляд уверх, на старовинне палаццо, адже коли у чоловіка зустріч із самим уособленням величі, він не сміє пасти до задоволення своїх потреб...

У місис Стоун була ця велич, яка постала замість її проминулої краси. Усвідомлення втрати цієї краси прийшло до місис Стоун нещодавно, і вона час від часу про це забувала. Вона про це забувала у шовковому сутінковому світлі, яке робило відображення у дзеркалі незбагненно м'яким; забувала у компанії італійців, які ніколи не бачили її інакшою, ніж зараз, і, головне, мають дар — уміння великодушно й тактовно промовчати. А втім, місис Стоун інстинктивно уникала компанії жінок, з якими зналася в Америці, адже ті були схильні до прямолінійності, з якою висловлювались якщо не голосом, то поглядом.

Зараз на її терасі стояла дама, з якою вона була близькою в дитинстві, але їхні шляхи розійшлися і довго не сходилися. Цього ранку жінки наштотхнулися одна на одну в банківському відділі корпорації «Американ Експрес». Для таких

випадків у місис Стоун була підготовлена наперед фраза-рятунок: «Ах, яка ж я рада тебе бачити, але саме поспішаю в аеропорт!». Неважливо, вірила в це людина чи ні, — головне, що фраза діяла швидко і безвідмовно. Та цього ранку слова для втечі навіть не прозвучали — непрохана знайома поводитися до неможливості напосідливо й прорвалася крізь паралізовану лінію оборони місис Стоун. Можливо, звісно, ця капітуляція була частково добровільною — бо ж справді останнім часом місис Стоун відчувала (і майже визнала перед собою) необхідність обговорити з кимось знайомим із минулого певні аспекти свого життя. Трапляється, що життя затьмарюється відчуттям нереальності, ясність зникає, раціональність, чи що сходило за неї, втрачає контроль чи його подобу. В такі моменти здається, що ти плинеш, а чи навіть потопаєш у всесвіті з води й пари, що перебувають у постійному турбулентному русі. Ось у якому стані перебувала останнім часом місис Стоун, і вона вважала, що коли це виговорити, навіть непрямо, землячці, з якою колись були більш-менш близькі стосунки, все кристалізується чи хоча б трохи проясниться. Отож вона сказала Мег Бішоп: «Звісно, приходь до мене сьогодні в обід,